

A béke kálváriája.

Írta: Bédy-Schwimmer Rózsa.

A király november 25-iki békeszózatát december 12-én a központi hatalmak béke jegyzéke követte. A béke következő stációja Wilson december 21-iki jegyzéke a hadviselő kormányokhoz, amelyet Svájc és a Skandináv államok, valamint több délamerikai köztársaság jegyzéke támogatott. Sorrendben következik a központi hatalmak december 26-iki válasza Wilsonhez. December 31-én az entente közös jegyzéke első válasz a központi hatalmak békeajánlatára. Most esedékes az ententenak a békét sürgető semlegesekhez intézendő jegyzéke, E tények lényege majd eltűnik a békés és harcias sajtókommentárok óceánjában.

Mi, akik a békét nemcsak november 23-ika, vagy december 12-ike óta kívánjuk és jövetelet minden tőlünk telhető eszközzel igyekeztünk siettetni, csak egy szemüvegen át bírálhatjuk a hivatalos béketörekvés nyilvános jelenségeit. Csak azt kereshetjük, mik az előnyei és mik a hátrányai a béke tényleges elérése szempontjából,

Elvitathatatlan és tökéletes értéke az, hogy az egész világ békebarátaiba lelket öntött és megerősítette azoknak a helyzetét, akik ideát is, odaát is a katonai helyzetre való tekintet nélkül, a jövő állandó béke minden biztosítékával meg akarják teremteni a békét. Agitációs és felvilágosító munkára nagyobb erővel törekedhetnek nemcsak az entente, hanem ő központi hatalmak békére vágyó népe is. Ahol a kormányok, a népek pótolhatatlan kárára, a maguk teremtette hamis helyzet kényszere alatt a »sose halunk meg« csárdai pózában szónokolnak, ott jegyzékünk hatása alatt a becsületes emberek, akikben maradt még erő véleményük kifejezésére, nagyobb lendülettel folytathatják a kormányukra gyakorlandó nyomás szervezését. De természetesen, hogy a központi hatalmak népeinek békemunkája is újabb lendületet kapott. Furcsán festene, ha a központi hatalmak népeit nem oldának fel most már a nyomás alól, amivel eddig múlt békemunkájukat megakadályozták azon a címen, hogy rosszul fest az ellenség felé, ha egy hadviselő államban nagyon látható a békevágy motorikus erővé

szervezése. Ezt az indokolást a hatóságok többé nem tarthatják fenn, amióta király és kormány ország-világnak tudtára adja, hogy az emberiség nyugalmanak megszerzésére készek.

Mert furcsa volna, ha a központi hatalmaknál csak királyok, külügy miniszterek és miniszterelnökök fejezhetnék ki békekészségüket, míg a népeknek hallgatással azt a látszatot kellene fentartaniok, hogy nekik mindegy: háború lesz-e vagy béke? A békét sürgető és a jövő békéjét biztos alapra fektetni kívánó elemek első rangú kötelessége most összefogni és ország-világ előtt bizonyosságot tenni a hadviselő népek békés hajlam. dóságáról,

A kormányaink békejegyzékével járt pozitív és eléggé meg nem becsülhető előnyök mellett azonban súlyos aggodalmunkat hívják ki jegyzékek egyes részletei.

Nem kételkedünk benne, hogy kormányok éppoly őszintén kívánják a békét, mint mi, az, emberiség vérveszteségétől megkínzott, a jelen nyomorúságába belefáradt és a jövő nemzedékek további megterhelésétől iszonyodó nők. De ha valamit forrón kívánunk — és a békét kívánni sem katonai győzőnek, sem legyőzöttnek nem szégyen, akkor a megoldáshoz vivő utat a lázbeteget ápoló gyengédségével, a gyermekét féltő anya aggodalmas szeretetével, a mindent megértő és ezért mindent megbocsátó bölcsességével kell egyengetni. Sajnos, az alkotó erő ez elemeivel ellenkezett kormányaink jegyzékének egyik-másik passzusa, így súlyos hibának, mert a kibékülést megnehezítünk tartjuk a háború megindítása felelősségének bolygatását ugyan csak — súlyos hiba volt gróf Tisza István fokost rázó győzelmi gögtől harsogó beszéde a magyar képviselőházban, melyben a katonai, előnyöshelyzetet úgy állította be, mintha a győző nagylelkűségből kínálná a legyőzöttnek a béke lehetőségét. Valóságos szikladarabokat gördített a béke ösvényére, amit pedig puha pázsittal kell kívánatossá lenni. Az önérzet nem zárja ki a tapintatosságot.

Fájdalmas gyengeségről tett tanúságot Wilson. elnöknek bátortalansága. Szó nélkül adta át a központi hatalmak jegyzékét. Nem mert hozzá néhány meleg szót tűzni, nehogy azt higgyék róla, hogy mellettünk

foglal állást. Már pedig, aki a békét olyan őszintén kívánja, mint Wilson elnök, annak magasabb szempontból méltóságteljes önbizalommal kell a látszat fonákosságát is túrni a lényeg fontossága érdekében.

Az Unió elnökének december 23-iki jegyzéke is erőtlen kapkodás, bátortalan tapogatózás. De minthogy ugyancsak lépcsőfok a béke felé iparkodók számára, nem firtatjuk benne azt, ami külön lehetett volna, hasznosabb és jobb, hanem gondosan kihámozzuk belőle a hasznosat és jót.

Rendkívül aggasztónak találjuk a Wilsonhez címzett válaszukban a közvetítőt teljesen kizáró formulát. Teljesen egyetértünk azzal, hogy most már a hadviselő felek közvetlen tárgyalásán van a sor, de minthogy akármilyen tárgyalásnál is szükség lesz egy a tárgyalások formáit vezető, a pártok felett álló, semleges személyiségre, Wilson jegyzékét és iparkodását ily irányba célzással meg lehetett volna hálálni.

A leghatározottabban állást kell azonban a Wilsonhez intézett válaszejegyzékünk ama passzusa ellen foglalnunk, amely szerint a béke állandóságát biztosító intézmények tervezéséhez csak a békekötés után foghatnak.

E biztosítékok alapkövének letétele a békekötés szerves része kell, hogy legyen.

Hangosan emeljük fel szavunkat, a világ mindazon békemunkásaival együtt, akik a mai világkatasztrófával az emberiség militarista korszakát le akarják zárni. Lezárni úgy, hogy a militarizmusnak a népeket örök rettegésben tartó anarchiája után az emberiség nyugalmas regenerációját és zavartalan fejlődését biztosító jogintézmények következzenek.

A béke kálváriáinak eddig legutolsó stációja az entente december 31-iki válasza. A háború megindításáért a felelősséget, amint várható volt ránk hárítja és ha nem lesz bennünk bölcs önmérséklet, ez a fejbeugósi lapdajáték a világ végéig húzódhatik. Az entente goromba frázisokba és a népeikkel szemben szükségesnek vélt kétértelműen magyarázható szövegekbe bujtatta a béke felé bukácsolásának első, nyilvános lépéseit. Mi, akik a békét akarjuk, ne pocskoljuk erőnköt annak hány forgasásával, aminek megkritizálását majd elvégzik ententebelü, a békét forrón és őszintén kívánó angol, francia és olasz barátaink. Hámozzuk ki e jegyzékből is az életképes és a béke útjának kiépítéséhez alkalmas anyagot. Ilyen anyag, ha a lelki egyensúly hiányát eláruló hangtól fölényes nyugalommal olvassuk a jegyzéket, bőven van benne.

Szorongó szívvel várjuk, vajjon öök, akik a háborút világszerte megkérdésünk, a népek megkérdészt nélkül csinállak, a béke megcsinálását. is kizárólagos joguknak, ránk nem tartozó feladatoknak tekintik-e? Vajjon elég bölcsök és elég jók lesznek-e, hogy azt a pókháló vékonyságú szálát, amely a november 23-iki és december 31-iki jegyzékek közt szövődik megóvják az elszakadástól.

Nem szabad a lehetőséget kockáztatni. A magunk munkájával, az egész nemzet békeközvéleményének szervezésével és felelevenítésével járuljunk hozzá, hogy az a mindennél drágább szál ne szakadjon el. Óvjuk, hogy a múlt emberfeletti szenvedéseit betakaró békepalást meleg anyagát szóhessük belőle.

Nagyobb szolgálatot a nők sohase tehettek az emberiségnek.